

*Sobre l'aprenentatge de la responsabilitat a
l'escola neo-rural de Lliurona*

(Art)efacte - TFM de 3.111.111

Treball de Final de Màster

Escrit per Estel·la Juvanteny i Fradera

*Sobre l'aprenentatge de la responsabilitat a
l'escola neo-rural de Lliurona*

(Art)efacte - TFM de 3.111.111

Tutoritzat per Jose Aurelio Castro Varela

Màster en Arts Visuals i Educació en l'Art
Facultat de Belles Arts de Barcelona (Dep. d'Educació)

Universitat de Barcelona

2020 · 2021

Aquest document, pensat com a (art)efacte, no brinda a hom qui el llegeix, un *índex*, però sí una descripció del seu contingut i com aquest hi està ordenat.

Els diferents apartats que conformen aquest treball no estan disseccionats, d'altra banda, l'estructura està pensada per a convidar a le llectore / espectadore a descobrir-ne les diferents parts que la componen; que són les que acadèmicament es requereixen per a un "Treball de Final de Màster" i les que jo considero necessàries. En essència, el propòsit d'aquest (art)efacte és *ser un TFM*, el què esdevindrà demà, encara està per *veure*.

El que es presenta a continuació és el desenvolupament d'una investigació inspirada en la perspectiva post qualitativa a partir de l'observació participant duta a terme al llarg de 2020 i 2021 a l'escola neo-rural del poble de Lliurona (La Garrotxa). El *focus*, descrit en un inici com a: *Investigació sobre els agenciaments / assemblatges reconeguts durant una estada setmanal a l'escola del poble de Lliurona que m'han procurat reflexions sobre com les alumnes aprenen-i-ensenyen a responsabilitzar-se (d'elles mateixes i de l'entorn)*, n'ha marcat la direcció fins al final. Una part d'aquesta investigació es presenta en forma de *traduccions gràfiques / mapejats ineficients* (Knight, 2016) que apareixen intercalats entre les notes de camp, les pertinents reflexions sobre aquests assemblatges apareixen en forma de text. L'origen de la metodologia està degudament explicat amb relació a l'eix temporal, és a dir, el tercer dia de la setmana que vaig passar a l'escola Lliurona, ja que va ser llavors quan en vaig parlar amb l'alumnat i les habitants del poble. El context s'explica a les primeres pàgines, més concretament, al bloc textual del "**novembre de 2020**"; seguit del cas d'estudi, vertebrat per les notes de camp crues; els referents teòrics, la metodologia i l'ètica d'investigació, estàn dins el bloc anomenat "**tercer dia - 14•4•2021**"; per acabar, es conclou amb una reflexió i la bibliografia.

Aquest artefacte-treball té dos òrgans independents hipervinculats, que consisteixen en:

- Un arxiu d'àudio en format .mp4 de vint minuts que, sense pretensió, busca *ser* soroll i assaig d'etnografia sonora:

<https://esteljuvanteny.wixsite.com/tfm-ej-ambientaudio>

- Un arxiu en .zip que conté sis històries vora el foc (extretes d'un llibre que em va deixar una veïna de la casa on vaig viure durant la setmana del cas d'estudi, que fou compartit en motiu de la Diada de Sant Jordi a les XS):

<https://esteljuvanteny.wixsite.com/santxjordinx2021>

La seva funció és ambiental i busca proporcionar a le lectore una dimensió sonora en la qual submergir-se, per, d'aquesta manera, compartir l'experiència de camp en primera persona; informació crua, que sempre pot ser d'ús a hom per contrastar dades.

Aquest document serà imprès per a la presentació del juliol 2001

To make something *matter*
is to make it *material*

(Grant, 2016)

Aquest treball està escrit utilitzant la (e) i la (x) (a les notes de camp) com a recurs lingüístic per a neutralitzar el gènere dels individus i dels plurals.

Els noms de qui apareixen en aquest treball han estat anonimitzats.

Totes les fotografies i il·lustracions (que no tinguin autoria especificada) són d'autoria pròpia.

2018

O. ha vingut a passar uns dies a Barcelona i m'ha proposat que l'acompanyi a una excursió. La idea és anar amb M. i A., unes amistats que va fer a Islàndia (les quals jo també conec), a veure R. i K., dos amistats més que també va conèixer allà (a elles no les conec).

R. té divuit anys i viu a una cabanya de fusta, prop de Lledó, i tant elle com K. varen estudiar al mateix centre escolar, al poble de Lliurona. Hem anat a visitar-ho, ens han ensenyat l'escola i m'he quedat parada. Són mòduls encaixats enmig d'un prat on pasturen cavalls i vaques, el pati és un petit bosc i la biblioteca-aula de música, una cabanya preciosa. Aquest lloc té moltes avantatges i alhora moltes carències, la combinació m'ha deixat molt pensativa i veure com es relacionen amb l'entorn aquestes dues persones, també. Sembla que saben on van, que saben què fan, semblen més honestes i despertes que les que solc conèixer.

R. i K. a un llac prop de Lladó (Garrotxa)

Juliol de 2020

C. i jo decidim anar a passejar pels voltants del poble. Seguim un corriol i arribem a un prat de feixes, sento remor de persones. M'apropro allà d'on emana el soroll i veig els mòduls de l'escola de Lliurona. Un grup de persones juga al pati-bosc de l'escola. Em quedo uns segons mirant i escoltant, fins que C. arriba i continuem la passejada. No vull fer el tafaner més del compte, però m'agradaria tant saber què hi passa allà dins...

He vingut aquí després de dos anys per veure què era record i què era imaginació, ja que sovint el pas del temps em fa dubtar d'allò que he viscut. Ens quedarem a dormir dins l'església-casal popular, ja que el refugi roman en reconstrucció (resulta que uns infants hi van calar foc sense voler mentre jugaven amb una espelma), havent avisat prèviament a Z., de les úniques persones, de fet, que ens hem trobat del poble, i que viu prop de l'antic temple.

Nos dimos cuenta de que, de hecho, la organización estatal era la desorganización máxima, porque se basaba en la negación de la facultad humana de organizarse.

- Amotinado egipcio en la plaza de Tahrir -

(Rafael, 2016, 73-74)

Vaig llegir aquest fragment asseguda a les antigues feixes, que ara són camps de vaques, mentre C. dibuixava uns cards marians que teníem a prop. Els espais “autogestionats”, els “TAZ” (Bey, 2014), els “CSOs” que hi ha arreu, etc. en certa manera, retornen a l'individu, la responsabilitat d'organitzar-se, d'encarregar-se'n.

Biblioteca i interior de l'església desacralitzada de Sant Andreu de Lliurona (s.XII) , i actual Centre Popular del poble

El tarannà de les qui els habiten, els artefactes que en formen part, els dispositius que et situen; em posicionen “corporal-i-mentalment” en un estat d’alerta caòtic que em fa **pertànyer**.

Penso que a les institucions educatives, fa temps que s’aspira a generar aquesta *sensació de pertinença*, a partir de dinàmiques i propostes que (sense voler infravalorar l’esforç que tantes docents i participants hi han dedicat), semblen produir l’efecte contrari.

No se puede educar críticamente sin articular toda la escuela en un proceso de autogestión que afecte no sólo a las formas sino también a los contenidos.

(García, 2012, 25-26)

Vull conèixer millor l’escola de Lliurona i els seus voltants.

La portada de l'església , fotografiada al juliol de 2020

Novembre de 2020

A les onze del matí havia aparcat el *peujot* atrotinat, que compartíem entre la meva mare i jo, al Pla de la Creu. Apago la ràdio que fa dues hores m'acompanya i em poso bé el coll de la camisa. Comprovo que tot és dins la bossa; la llibreta, l'estoig, el mòbil, el full de preguntes, la gravadora.

Surto del cotxe i em decideixo a trobar l'Escola pel camí de sorra que fa una lleugera pujada. Sense poder-me contenir el somriure em miro cadascuna de les alzines i arbustos que flanquegen el pas.

Arribo als mòduls de l'escola.

Una tanca. Em quedo pal-plantada sense gosar obrir-la, cerco el mòbil per trucar a P., la directora de l'escola. Dues nenes em miren fixament assegudes a un banc. Jo els retorno la mirada, saludant-les amb la mà, els dic:

- Hola!

- I tu qui ets? Em pregunta une de les nenes.

- Em dic Estel·la, vinc a parlar amb P.

- Doncs entra.

Efectivament, només havia d'enretirar el filferro en forma de llaç d'una de les estakes de fusta que servien de marc, per obrir la tanca. (la vaig obrir del revés).

P. és le directore i docent de les més petites. La feina de l'aula se la reparteixen entre tres professores.

Certificat autoresponsable de desplaçament d'entrada i sortida del terme municipal per la crisi sanitària per la COVID-19

D'acord amb les decisions adoptades pels òrgans de govern del Pla d'actuació PROCICAT per les quals s'adopten mesures de salut pública, de restricció de la mobilitat d'entrada i sortida de persones del terme municipal, per a la contenció del brot epidèmic de la pandèmia de COVID-19 al territori de Catalunya.

Certifico que el meu viatge està relacionat amb l'activitat especificada a continuació:

- Assistència a centres universitaris, docents i educatius, incloses les escoles d'educació infantil.

Trajecte

Adreça d'origen

Província	Comarca	Municipi	Codi Postal
Girona	Selva	Sant Hilari Sacalm	17403

Adreça de destinació

Província	Comarca	Municipi	Codi Postal
Girona	Alt Empordà	Llurona	17734

Dades personals i Data de desplaçament

Nom i cognoms	Document d'identificació
Estel·la Juvanteny Fradera	
Data de desplaçament	
19/11/2020	

Codi i data de registre

Codi del certificat	Data de registre
fe3ad603-61c4-43f2-a162-6bae397ecf20	19/11/2020 07:18:15

Quan trobo a P., l'acompanya un núvol d'alumnes i es dirigeixen al pati. Jo aguanto a la mà el certificat autoresponsable per a desplaçar-se entre comarques i un full ple de preguntes. P. vol anar per feina, el seu caràcter m'empenta a desvetllar-me. Ens asseiem a una taula de fusta del pati/bosc. En aquell moment em sento molt còmode, tot i ser novembre el sol es fa camí entre les branques i no em cal la jaqueta. Parlem. P. respon amb gran detall totes les preguntes que jo havia preparat, sense deixar de prestar atenció a la mainada, que juga arreu. De tant en tant, les mateixes nenes que m'havia trobat a l'entrada, s'apropen a xafardejar. Em sorprèn com P. les convida a quedar-se a escoltar, en silenci. Em sorprenç, encara més, perquè li fan cas, (dura pocs minuts).

La veu de P. pren una altra dimensió quan és dirigida a la canalla, m'hipnotitza escoltar-la; em fa sentir segura i la noto honesta. A vegades em distrec de la conversa observant altres detalls, miro amb complicitat la gravadora i me'n refio que estigui enregistrant la conversa. Observo el que passa a l'escena. Noto com cada cop més, em submergeixo en el confort i la proximitat de l'ambient. Les formalitats ja no em flueixen de la mateixa manera.

P. m'explica que Lliurona era un poble de carboners, que es va abandonar fa trenta anys (en el moment en el qual arribà l'electricitat). Majoritàriament procedents dels centres urbans i ciutats, varen ocupar l'espai, reconstruint-ne les ruïnes; aquestes famílies van tenir criatures.

Es va plantejar de dur-les a estudiar a Albanyà (el municipi més proper), però la pista de terra era impracticable per fer viatges amb cotxe cada dia. Finalment varen decidir crear una escola autogestionada, amb un "tipi" una "rulot", i una habitant de Lliurona (A.) que es va oferir a fer de docent.

Es va decidir tramitar els permisos perquè l'escola es reconegués. L'interès d'una persona amb càrrec polític i la pressió de les famílies, va possibilitar "aconseguir" l'escola. D'això en fa vint-i-set o vint-i-vuit anys. Aleshores, quan el departament d'Educació va reconèixer el centre, i va decidir proporcionar-lis uns mòduls prefabricats i portar-hi a una docent del departament, l'ajuntament d'Albanyà no va voler reconèixer l'escola. El primer mòdul que va formar part de l'estructura de l'escola no estava situat on és ara, sinó a Mas Espinau, ja que el terreny on està situada ara, era propietat de l'ajuntament d'Albanyà, i aquest no va deixar-hi instal·lar el centre fins fa relativament poc (uns cinc o sis anys), va ser llavors que els van proporcionar un nou mòdul; ja que passats vint anys, estava en molt males condicions i era massa petit.

Entremig de tota aquesta història, P. m'explica que va venir un grup de fusteres alemanyes, que construïren voluntàriament la cabanya que serveix d'aula auxiliar / biblioteca i un "vaixell" (una estructura de fusta que recordava a una construcció naval antiga) perquè la mainada hi jugués.

P. em comenta que tot i no ser ja una escola autogestionada, existeix una estreta relació de necessitat entre les famílies i l'escola, per la seva condició d'aïllament; part del mobiliari de l'escola l'han construït les famílies, aquestes mateixes també s'ofereixen a dur a les criatures amb el cotxe quan s'han de fer excursions, i un llarg etc.

"Hem d'estar bé amb les famílies i col·laborar els uns amb els altres." diu P.

La portada de l'església , fotografada al novembre de 2020

Josep Maria Esquirol, al seu assaig *Resistència Íntima* (Esquirol, 2015) parla d'una filosofia de la proximitat que respòn a l'experiència nihilista; experiència que descriu com a *verb*. Planteja que el procés de *nihilització* del buit ha de trobar una alternativa oposada a la Nietzscheana, i proposa aquesta "filosofia de la proximitat", com un apropament a la finitud, en comptes de l'*etern retorn*.

En vez de la voluntad de poder, la resistencia; en vez del super-hombre, la proximidad; en vez de la afirmación, la "problematicidad"; en vez del futuro, la memoria. (Esquirol, 2015)

Tot i no coincidir amb certs aspectes religiosos del seu pensament, considero que la seva proposta de resposta té molt a veure amb el que succeeix a Lliurona, i és una de les raons per les quals penso que la seva manera de viure està en resistència.

Habiten actualment l'escola, una mitjana de dotze alumnes, dos docents i una directore (també docent). P. hi ha estat treballant tretze anys, i en fa vint-i-set que l'escola funciona en aquestes condicions (amb mòduls prefabricats i falta d'espai a l'aula), tres generacions d'alumnes han hagut d'estudiar en mòduls i la lluita per una escola de pedra és quelcom que porta uns quants anys de rodatge, i que es va re-impulsar a principis del 2020; degut a la pandèmia, es va aturar tot, però P. em comenta que no han perdut l'esperança i que quan tornin a tenir l'oportunitat, seguiràn lluitant per aconseguir un edifici en condicions. Li pregunto a P. si els mètodes d'ensenyament de l'escola segueixen alguna corrent de pedagogia llibertària. Em diu que "no del tot".

Durant un temps hi ha hagut en funcionament un projecte globalitzat que permetia relacionar-se amb l'entorn, però les mestres han anat canviant al llarg del temps i no han estat formades per fer aquest tipus d'activitats, aquest any P. s'ha decidit a impulsar l'aprenentatge per projectes i han començat a treballar a

partir d'ambients, perquè les criatures guanyin autonomia a l'hora de decidir quines activitats fan.

Aviat ve una persona amb el cabell blanc, Ca.; cofundadore de l'escola quan encara era autogestionada. Elle col·labora amb l'escola fent de mestre del que seria l'equivalent a la tradicional assignatura de Música. Degut al fet que cap de les demás docents en té nocions, Ca. ve dues hores a la setmana de manera voluntària i ensenya a la mainada a cantar i a tocar la flauta.

Els ambients tenen lloc dos matins a la setmana, dividits en tres àmbits: artístic, científic i llengües. Es preparen activitats manipulatives relacionades amb els continguts del currículum escolar i/o els projectes. P. parla del treball per projectes com quelcom pel que s'estàn encara preparant, elle aposta molt per això, però fa esment de l'evident dificultat que suposa (m'explica que el Departament d'Educació demana implementar aquest model d'ensenyament, però contradictòriament, a les Oposicions es requereixen demostracions tradicionals).

“Han d'aprendre a aprendre, han de tenir ganes d'aprendre” diu P.

Parlem sobre la relació que les criatures tenen amb el trajecte casa-escola / escola-casa, moltes d'elles es desplacen a peu i sense l'acompanyament d'adults i comentem com això procura a les nenes una major autonomia i responsabilitat.

P. aprofita per anar a donar una ullada, de més a prop, a les alumnes (és l'hora del pati i es requereix la seva presència).

Ca. em comenta que diferencien el territori per “barriades” i que, en aquell moment, ens situem a *La Massanella*. Al 1940 hi havia cinc-centes cases disseminades, moltes d'elles avui en dia s'han perdut.

Aula auxiliar, biblioteca i classe de música

La conversa amb Ca. fa brotar noves qüestions, em quedo embadalida escoltant com parla del passat de Lliurona, de quan La Garrotxa estava pràcticament buida i van decidir anar-hi a viure. P. treu el cap per una de les finestres dels mòduls i ens ofereix un cafè. La seva veu pren la *dimensió encantadora*. M'altero molt fàcilment amb substàncies com la cafeïna, sé que d'aquí a uns minuts estaré al·lucinant. Incapaç de dir-li que no, accepto la seva oferta, de bon grat.

Ca. és de Vilafranca del Penedès, havia viscut un temps a Barcelona, i coneixia La Garrotxa perquè unes amistats hi feien vida. Als anys setanta, quan morí Franco, el *jovent* va respondre al període de transició política buscant espais on sentir-se més lliures. M'explica el que P. m'ha comentat abans, sobre l'inici de l'escola; hi afegeix que tot va començar com una escola particular, amb cinc infants, i que el primer any es van convalidar els estudis a Besalú (que és on estaven adherides en un principi), i que després ja ho pogueren fer des de Lliurona.

Torna a aparèixer sobre la taula el dilema de la lluita de l'escola per un edifici, sembla ser que han sortit per la televisió explicant el cas, han recollit firmes, i no ha servit de gran cosa.

Que les persones que estudien en aquesta escola disposin d'un lloc en condicions per poder fer classe depèn del Departament d'Ensenyament, l'any vinent s'acaba la cessió dels terrenys.

Contra-rellotge.

Lliurona necessita una escola de pedra.

L'escola de Lliurona vista des de l'entrada

17 de març de 2021

Amb els cascos a les orelles escolto la cançó *Enemigo público* de Cicatriz.

Seguint la línia de baix, recorro amb la mirada la finestra de la Wikipèdia, oberta des de fa uns minuts:

Francesc Sabaté.

fue descrito como "El Enemigo Público número uno del régimen" en los medios de comunicación españoles.

Plaça de Quico Sabaté és el que hi ha escrit a la placa adosada a la paret del forn de Lliurona, una esplanada amb foguera central, envoltada de pedres i troncs per seure.

Miro el mòbil, de fons de pantalla tinc les vistes des d'aquest l'indret el passat estiu.

Un Card Marià, les muntanyes, i les ruïnes.

Aprieta el gatillo, aprieta el gatillo, aprieta, aprieta el gatillo

encontrándose refugiados en una masía, el "Mas Clarà", situada en las montañas entre Girona y Banyoles, fueron acorralados por la Guardia Civil. Tras un intenso tiroteo, murieron todos los hombres de la partida de Quico excepto él, que consiguió huir, aunque gravemente malherido en una nalga, un muslo, y en el cuello. Casi milagrosamente en su estado, cruzó el Río Ter y llegó a Fornells de la Selva donde subió a un tren con la intención de llegar a Barcelona. Descubierta por el maquinista, saltó a otro ferrocarril, pero la guardia civil ya estaba sobre la pista por el aviso de los ferroviarios.

La Plaça de Quico Sabaté al juny de 2020

En las cercanías de Sant Celoni saltó del tren en marcha y, ya en el pueblo, cuando buscaba un médico para que le atendiera, tras un tiroteo con el somatén Abel Rocha, cayó muerto.

El último viaje de No Relax, sona ara pel Youtube.

Pujo el volum.

Una selecció d'imatges del maqui acompanyen la música en forma de diapositives.

Capital bandoler. Estat terrorista. Mai es rendirà la resistència Anarquista.

Noto com em recorra un calfred pel cos.

Haig d'anar al bany, em trec els cascos i penso, de camí, en les joguines escampades per la plaça de Quico Sabaté el passat estiu.

La Plaça de Quico Sabaté al novembre de 2020

Certificat acadèmic autoresponsable de desplaçament per la crisi sanitària causada per la COVID-19.

D'acord amb les decisions adoptades pels òrgans de govern del Pla d'actuació PROCICAT per les quals s'adopten mesures de salut pública, de restricció de la mobilitat nocturna, per a la contenció del brot epidèmic de la pandèmia de COVID-19 al territori de Catalunya, aquest document justifica el desplaçament de: **ESTEL·LA JUVANTENY i FRADERA**, des de: **SANT HILARI DE SACALM** (Girona) a: **LLIURONA** (Alta Garrotxa) el dia: 11 d'ABRIL de 2021.

També justifica el desplaçament de: **ESTEL·LA JUVANTENY i FRADERA**, des de: **LLIURONA** (Alta Garrotxa) a **SANT HILARI DE SACALM** (Girona) el dia: 18 d'ABRIL de 2021.

El motiu del desplaçament és dur a terme les pràctiques del MÀSTER en ARTS VISUALS I EDUCACIÓ EN L'ART (Universitat de barcelona) a l'ESCOLA DE LLIURONA, per poder acabar l'estudi pel Treball de Final de Màster (TFM).

Avalen aquest certificat

El coordinador del Màster: FERNANDO HERRAIZ (f.herraiz@ub.edu)

La directora de l'Escola de Lliurona: PILAR (+34 639 39 09 17)

El tutor del treball: AURELIO CASTRO (aurelio.castro@ub.edu)

NOTES DE CAMP CRUES

Sense ometre el fet que estàn pensades per ser “ingredient”, per ser tractades, processades, i així dur a terme la investigació; les presento aquí *crues* (fent referència al fet que, aquestes notes de camp estan transcrites dirèctament de la llibreta on les vaig escriure). Decideixo exposar-les perquè formin part del cos textual, al mateix nivell que les reflexions fetes a partir d'aquestes. Personalment aprecio el *soroll*, i les notes de camp no en són una excepció.

*Notes de camp preses manualment a una llibreta el dia
11 · 4 · 2021 a les 14:30.*

Arribada al peu de la muntanya que aïlla Lliurona, he mirat l'hora.

14:20

Li havia dit a la N. que arribaria a les 16:00. Veient que encara em queda una estona, decideixo parar per dinar.
Em sento Marquesa.

Al costat dret de la carretera un cartell m'ha llegit el pensament.
Hostal de l'Aigua.

Amb el melic enganxat a l'esquena i el cap com un timbal de tant conduir, decideixo aturar-m'hi a dinar. El primer amb el qual em fixo: A la pissarra del costat de la barra una frase adverteix que: "no s'accepten actituds masclistes, racistes i lgtbifòbiques". Això no m'ho esperava.

Tot està renovat i net, cuidat estèticament segons els estàndards socials. A l'estanteria esquerra, on jo tinc la taula per dinar, una imatge familiar: Un quadre de la Sigrid Amores.

Jo conec aquesta noia, havíem estudiat al mateix centre (EART de Vic), la deuen conèixer elles també?

Penso.

Penso en si seré capaç, un cop allà, de captar els detalls rellevants i no perdre'm coses.

Penso on estic anant i procuro gaudir del menú que m'acaben de dur a taula; què menjaré allà dalt?, podré cuinar? Com me les apanyaré sense vàter?

Em sento Marquesa.

Mentre menjo miro com segueix plovent i penso:

Seria important mencionar, que he pogut pujar aquí dalt perquè no tinc una feina assalariada que em suposi fixar el meu ésser a un lloc determinat, unes hores determinades, perquè els meus pares m'ajuden econòmicament i em donen suport (tot i no compartir certes idees), perquè tinc certs privilegis i em puc desplaçar de la comarca amb un justificant; perquè dispo del cotxe dels meus avis per desplaçar-me. Totes aquestes coses han contribuït com peces essencials a què jo, en unes hores, m'instal·li a Lliurona per fer l'estudi.

Em sento marquesa, i no m'agrada.

He sortit a fora a fumar i a prendre'm un cafè. Unes criatures jugaven amb dos adults a pica paret. Un dels infants ha relliscat amb la pluja i s'ha fet mal al genoll, Li he preguntat directament a la criatura si s'havia fet mal, sense acostar-m'hi, doncs anava sense mascareta.

La criatura m'ha mirat i ha deixat de plorar, enfonsant la cara al ventre de l'adultx.

Com que no m'he pogut acabar tot el menjar, m'han preparat un parell de caps per emportar, que em salven un esmorzar i un dinar.

Què menjaré allà dalt?, podré cuinar? Com me les apanyaré sense vàter?

17.5.2021. *Impact d'une main*

21:41

Quan he marxat del restaurant i m'he enfilat a la muntanya encara pluvia i estava tot covat de boira.

Amb el disc d'en Robert Masnou (Un dels set o vuit discos que havia agafat de casa dels meus pares, sabent que allà dalt no tindrà cobertura ni internet), conduïa tranquil·lament, escoltant les lletres, i pensant.

Pensant.

A deu minuts de Lliurona, una manada de daines creua, pel costat esquerre, la carretera. El primer sorteja el cotxe saltant una alçada considerable a pocs centímetres del capó, el segon impacta contra el turisme. Em brolla un crit agut de dins.

Encara recordo el soroll que vaig escoltar de l'hòstia amb el cap de l'animal contra el vidre i de les peülles castanyejant. Un soroll de pocs segons de durada que puc reproduir dins el cap una i una altra vegada. Curt i estrident.

Baix del cotxe, panteixant. El cotxe s'ha aturat. Camino uns metres enrere, no hi veig la bèstia. Penso que deu haver escapat ferida muntanya amunt. M'alegro de no haver-me-la trobat morta. Egoïsta de mi.

Torno al cotxe, encara al·lucinant. La pluja m'ha omplert de gotetes les ulleres, però no em molesta a netejar-les. Giro amb la mà dreta la clau, que segueix al contacte. El cotxe fa figa, no arranca. Ho provo diverses vegades, però no arranca.

Rebusco en la memòria el protocol d'avaries que ens havíem hagut d'aprendre per aprovar l'examen de conducció. Només recordo que hi havia de col·locar el triangle uns metres més enllà (un altre clar exemple que em demostra que els mètodes d'educació tradicional no són eficaços, en situacions d'estrès, per a mi). Surto del cotxe per anar a muntar l'instal·lació temporal.

Plovent.

Cada cop més gotetes a les ulleres.

Just quan tinc el triangle muntat i estic a punt de deixar-lo a terra, s'apropa per davant un cotxe.

Avergonyidx els faig senyals amb les mans perquè s'aturin.

La finestra de lx conductorx s'abaixa i els explico a les dues persones que van dins el que ha succeït. Procuo fer servir paraules entenedores i construir frases curtes i concises.

Em noto al to de veu que no tinc ni idea del que estic fent.

Lx conductorx surt del cotxe disposadx a ajudar-me, revisem el capó juntxs.

Em pregunta si hi reconec la bateria o si és sota el seient.

Jo segueixo mirant el conglomerat d'entranyes del cotxe sense reconèixer gairebé res del que ho compon.

Em sento absurda.

Culpo el fet de no saber de mecànica a haver estat educada com a dona en una societat masclista.

Em sento igualment absurda.

No arranca.

Penso que és millor que comenci a trucar a l'assegurança però tinc poca cobertura.

Arriba per darrere un altre cotxe.

Repeteixo l'acció anterior.

M'es-

tres-

so.

Les persones que van dins em fan respecte.

Baixa lx conductorx. Em demana que obri el capó.

No em pregunta res.

Li dóna la volta a la clau.

El cotxe fa contacte i arranca el motor.

Em diu que no apagui el motor fins que arribi a Lliurona. Que ja queda poc i que sobretot no el pari.

D'una esprintada recullo la instal·lació efímera i entro el triangle d'emergència que havia col·locat escassos minuts enrere. Els dono les gràcies a les quatre persones que m'han ajudat, fent reverències amb els palmells junts, i pujo al cotxe amb el "xubasquero" i les ulleres, encara, plenes de gotes. No m'aturo fins arribar al Pla de la Creu.

Truco a la N.

No em contesta.

M'arriben finalment els missatges al mòbil, entre ells, un àudio de la N.

Em diu que les claus les té l'A., el cabrer.

Respiro profundament i surto del cotxe. Recordo que en N., el pare de'n R. ens va portar a casa d'un cabrer, em sona que es digués A. En fa tres anys d'això, però crec recordar el camí.

L'A. el Cabrer (o com ell m'ha contat que l'anomenava un bon amic, A. el Cabroner (cabrer i carboner) semblava esperar-me. Demà li portaré una de les coques de Can Masó que m'he endut del poble.

La casa no té llum.

La casa no té bany.

Encenc espelmes arreu, encenc la llar de foc, em faig el sopar i preparo el llit.

Amb un llum frontal que m'he trobat per la casa escric.

No m'agraden les papallones.

Arribada la nit, una arna grossa com un polze sembla barallar-se amb la flama de l'espelma. Té els ulls reflectants. Li demano si us plau que vagi a un altre racó de la casa, que em fa por. Deixo que se m'acostumi la vista a les espelmes.

Ja m'estic tornant a pixar. Segueix plovent a fora. El silenci amplifica els sorolls propis de la casa.

El te encara treu fum i el foc espetega. Quanta llenya consumiré? en tindrè prou per una setmana? passaré fred?

Em pixo, però m'aguantaré una estona més. Quina foscor a fora...

Tinc ganes de parlar amb les companyes. Ja els diré alguna cosa demà i els confirmaré que he arribat bé. Me les estimo molt.

Primer dia - 12 · 4 · 21

8:23

He pogut dormir, relativament. Vaig baixar de l'altell a dormir al matalàs de sota, perquè una aranya de dimensions considerables m'intimidava. Vaig cap a Ca l'A. i a l'escola.

8:51

He entrat a l'escola i m'he trobat a l'Ol. recollint llenya a fora. L'he saludat i hem entrat als mòduls, estava encenent l'estufa de la classe de lxs més petitxs, és el primer que es fa a l'escola pels matins. Vénen amb elle lxs seves fillxs, unx nenx i unx pre-adolescent. M'ignoren mentre escric ara a un racó de l'aula, no m'han saludat. Tinc ja els aparatos (ordinador i telèfon) a carregar, ja que a la casa no hi ha corrent. Al bell mig de l'entrada hi ha una caixa de cartró d'uns dos metres de llargada per vint centímetres d'alçada, lxs nenxs es pregunten, què deu ser.

Entren l'Ad. i l'Àl., em saluden, ja saben qui sóc i han llegit la meva carta de presentació, crec que saben què vinc a fer-hi. Sembla ser que l'Ol. no es queda?

Lxs de secundària estan estudiant els Íbers, són a fora el pati muntant unes totxanes que han fet amb materials naturals (palla i fems). És l'hora de lectura. Lxs docents em comenten que al començament del dia lxs alumnes llegeixen, o com a mínim, proven de fer-ho. En B. no para quiet. La J. encara brama. No es vol quedar a l'escola. La P. avui no hi és.

La J. ja ha parat de plorar en braços d'una companyx de secundària, la filla de l'Ol.

A la classe de lxs més petitxs la llum entra per les dues finestres, a la dreta. Ja es nota com treballa l'estufa. La caixa de rotuladors està al terra.

Un ordinador situat sobre la caixa de cartró misteriosa, que tapa uns seixanta centímetres la pissara, capta l'atenció de lxs alumnxs. La música comença, es fa silenci.

	H.
	B.
“Anuncis no!”	J.
	PR
Començo a tenir gana.	L.
	N.

Lxs nenxs pinten, amb música infantil de fons. Vora l'estufa s'hi està bé. La classe de primària em fa una mica més de respecte.

Penso que avui em serà igual dormir amb l'aranya. Em noto cansada.

Lxs de primària han entrat a la classe, curiosxs, miren què fan lxs petitxs, es posen a mirar els vídeos de música.

“fill de la gran...” - Diu lx de la gorra.

L. i H. es barallen per un rotulador.

Quan les classes es barregen comença *el festival*.

Ara sóc fora amb la classe de secundària, estàn construïnt la paret del projecte dels Íbers.

Pastetes.

Penso que puc ajudar-los anant a buscar pedres planes per construir la paret Íbera, quan tingui temps lliure.

L'hora del pati. R. agafa B. a coll i be i li diu: "Anem a jugar?" Li brillen els ulls.

Surten a fora.

H. i jo hem estat junts a l'hora del pati, N. s'ha sumat posteriorment. Hem començat pintant amb guix al terra, pintant pedretes i amagant-les pels voltants de l'escola. Després hem amagat papers amb missatges per a lxs companyxs, on hi diu: "Bon dia", i el nom de la persona.

12:13

H. llança plastilina contra el vidre de la finestra.

"Llanço bombes!" - crida.

Em trobo incòmode exercint autoritat, dir-los que parin em sembla difícil, però veig necessari demanar-li que pari.

A les 12:28, jo ja estic saturadx. No vull estar més a la classe però m'obligo a mi mateix a quedar-me.

He tornat a la posició de mera observadora, per descansar. Noto com les criatures m'estiren a participar, demanant la meva atenció.

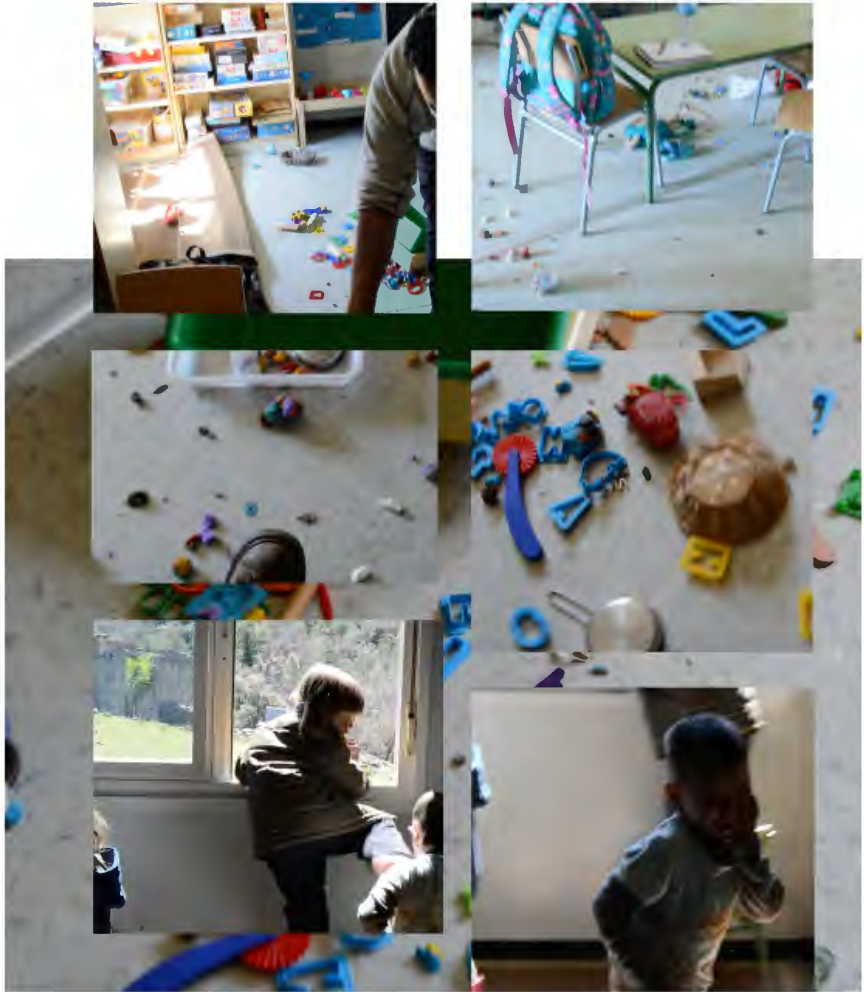
B. llança objectes a H.. H. i Nur. J. i B.. N. té unes tisores a la mà, talla plastilina d'empeus.

Em preocupo.

Segueix el llançament d'objectes.

H. ha anat a la classe de secundària, suggerit per un dels docents.

Costa mantenir lxs alumnxs dins l'aula.

El que ve a continuació consisteix en la descripció multimodal d'un dels sis assamblatges que m'han fet reflexionar sobre l'aprenentatge de la responsabilitat a l'escola.

Aquestes descripcions tenen tres cares i un text, presento: Un detallament dels actants observables (només els actants, com a exercici personal per centrar l'atenció en els objectes i desplaçar-la dels individus), un breu text sobre l'assamblatge en qüestió, una traducció gràfica / "mapeig ineficient" (Knight, 2016) i un suport documental en representació de la font de la qual he extret la informació (imatge, video o gravació de veu).

Cadascuna d'aquestes descripcions apareix després de les notes de camp del corresponent dia en qual van tenir lloc.

1. Plàsticiplastilina

motlles de lletres / motlles de números / un rodell al qual li manca el mànec esquerre / el mànec esquerre del rodell / cotxe de joguina / roda de cotxe de joguina/ plastilina/ tissors/ olla de joguina/ estris per tallar plastilina amb forma de serra circular i mànec / motlle en forma hexagonal/ espàtules/ terra del mòdul de la classe/ dues capses buides/ motlle en forma d'estrella/ enganxines/ motlle en forma d'arbre/ càmera de fer fotografies

El terra de l'aula és una superfície en constant morfosi, els diferents artefactes (majoritàriament fets a partir de plàstic i derivats), en poblen el terra creant *noves geografies* a partir del relleu, desplaçar-se per l'espai et repta a escollir *què* trepitjar.

La classe flueix i les criatures semblen còmodes transitant sobre aquest escampall multi-objectual, qui ho recullirà això?

La classe acaba i em trobo a mi mateixe (juntament amb les altres dos docents) desmuntant *la instal·lació*. Trobo interessant el fet que les criatures puguin transformar l'espai d'aquesta manera, observo que els límits estan força allunyats del que conec i reflexiono sobre si és responsabilitat de les docents deixar l'aula tal i com estava, o si hauria de ser de les criatures.

2. *Untappledeplastilinaestà*

tap de rotulador / plastilina / objectes desconeguts / recipient

Trobar aquell tap ple de plastilina impedint que complís amb la seva “funció original” (la de poder tapar un rotulador), em va fer pensar en els conceptes treballats a l’aula, que mai són associats de la mateixa manera per tothom, com aprenem depèn de molts factors, la diversitat de possibilitats també hauria de contemplar les que m’impedeixen la “funció original”, la intenció amb la qual allò s’ensenya.

El tap esdevé recipient. La plastilina l’omple fins dalt. On deu ser el rotulador que abans tapava? A la capsa on hi ha la resta de material, a molts dels retoladors els falten els taps. Penso en la responsabilitat que tenen les criatures envers el material que utilitzen, sembla ser que tenir-lo a l’abast els procura autonomia i llibertat per experimentar, crear i expressar, i també exposa aquest material a un ràpid deteriorament.

La classe havia acabat i les famílies venien a recollir a les criatures.

<<(De fons s'escolta la canalla cridant fora la classe. Parlo jo) Eee... primera jornada... s'ha acabat ara el dia... estic recollint.. aaa... la classe... i... una reflexió ha vingut a partir del fet de trobar un tap de rotolador ple de plastilina i... m'ha fet reflexionar amb l'absurditat de... el fet d'aprendre... que cada cosa pot trobar un lloc... sense sentir... (se sent el soroll de com recullo els objectes de sobre la taula i els poso dins un recipient amb la voluntat d'ordenar mínimament la classe)->>

Transcripció d'un arxiu d'àudio

Gravació de la meua pròpia veu a les 14:00 del migdia

Segon dia - 13 · 4 · 2021

(Les notes de camp transcrites a continuació, van ser preses a una llibreta trobada a la classe, ja que em vaig oblidar la meua a la casa on dormia)

9:38

Estic assegude a una cadira de dimensions infantils, observo amb més familiaritat l'espai de l'aula. Amb P. estic més tranquilx.

Ambients. Costa que el grup es separi, quan s'asseuen a les taules juntxs em recorda a la taula d'un dinar familiar.

L. es sacrifica sovint per lxs demés companyxs.

R. i L.

B., acabem de començar l'activitat, ja duu la cara pintada.

H. sembla avorrir-se.

Juguem a animals amb ellx.

“Apet” “Saps?”

P. neteja la taula.

Estic assegudx a la sala de lxs docents, amb la *pota* tiesa, la vista cansada, l'esquena plegada.

Se m'ha quedat el genoll clavat i no puc flexionar la cama. La P. m'ha donat un unguent d'arnica i estic esperant a que faci una mica d'efecte, o se'm passi una mica el dolor.

Entro a l'aula? M'espero una estona més? No vull perdre pistonada.

3. *Fonollicitronella*

pala de plàstic / pedres / test

Vaig portar dues plantes per l'hort de l'escola, un fonoll i una citronella. El segon dia vam decidir plantar-les, H. i jo pintavem amb guixos al terra durant l'hora del recreu, li vaig comentar la idea i automàticament va anar a buscar a la resta de companyes, que estaven jugant a la "part boscosa" del pati. Juntament ens varem dirigir al bancal (fet per les alumnes mateixes). H. va portar la pala vermella que apareix als documents visuals, i automàticament la resta de criatures fugiren cridant. Aquella pala l'havien utilitzat per recollir els excrements d'una de les criatures més petites feia un temps i no volien tocar-la. R. fou l'única que es va quedar, i em va explicar que, efectivament, aquella pala no la tocaven perquè els feia angúnia, però que l'havien rentat, i ja no estava bruta. A elle no li feia fàstic. La va agafar, i amb B. es van posar a cavar.

En pocs segons, el fonoll ja estava plantat, H. no va poder participar. A l'hora de plantar la citronella, les mateixes persones se'n van fer càrrec, H. es va arraulir allà mateix on estava asseguda i em vaig adonar que estava plorant. Vaig deixar de grabar. H. va explicar que plorava perquè no l'havien deixat participar.

Observant la manera com utilitzen la pala em va demostrar que realment plantar és una activitat amb la qual estan familiaritzades. Les alumnes feien ús de l'hort de l'escola i hi plantaven el que hi cuiden, es responsabilitzen d'aquest espai en diferents graus, segons l'interès propi que tingui cadascú.

Appear, we often seem
To a Man, for some?
And has great
A little to find?
Conceded to
Soe is a little
with present?
No we.

Si.

Tercer dia – 14 · 4 · 2021

Estic assegudx a la taula de lxs mitjanxs, entra el sol per les finestres fins la meitat de la classe, l'estufa ja està encesa.

Ay. i Ar., E. i R., retallen fulles de paper en forma de fulles d'arbre.

Parlaven de relacions, a qui li agrada qui, qui és lx novix de qui, etc.

- El temps avui no ha passat de la mateixa manera, ha anat tot molt més ràpid.
- He pogut “*fotre-l's-hi la xapa*” sobre gènere i sexe
- He grabat quaranta-cinc minuts de conversa.
- “Que no ens faci mandra escriure” – Ad.

TROBA UN COLLARET I ÉS DEL GAT. EL GAT FA UNA FESTA AL LLAC I HI CONVIDA ALS DE LA GRANJA.

Conte de D.

- Ar. em recorda una mica a mi, quan exagera, i l'E., quan performa, dispersx. Que maquxs.

Estic asseguda a la c ...

Participar “massa” pot fer que lxs nenxs es distreguin, noto com avui la meva presència ha canviat, he pogut conèixer molt més a lxs nenxs, però alhora, penso que han canviat molt el seu comportament, quan han vist que participava tant.

Si observo quieta a un racó, sembla que no hi sigui.

Algunes alumnes em van preguntar aquell mateix dia si aniria a dinar a “el menjador” amb elles. Els dimecres se sol fer un dinar popular a càrrec de les habitants de Lliurona a un dels edificis comunitaris del poble (*el menjador*, és tal i com ho anomenaven les nenes). Animada per l’A., la P. i les alumnes, vaig decidir unir-m’hi.

Una altra decisió que vaig prendre fou no fer fotografies ni gravar notes de veu.

La documentació que tinc d’aquelles hores està formada per notes de camp (exposades a continuació), i el suport del meu record.

14:00

La responsabilitat.

Si lxs petitxs es relacionen amb lxs més grans, aprenen quines són lxs seves responsabilitats.

Les més grans ensenyen, sense fer-ho conscientment, a lxs més petitxs, a cuidar-se, a cuidar.

Lxs més petitxs veuen que lxs més grans tenen altres responsabilitats.

La veracitat de les històries que explico.

És important que s’adigui amb la realitat.

Aquestes persones m’han obert les portes de casa seva, de la seva escola, i vull, per sobre de tot, que aquesta visita els senti bé.

He dinat molt bé i molt a gust!

Desplaçament de la família nuclear.

Aparco el cotxe a un descampat, a pocs metres del “centre del poble”. Aquest camí l’he fet altres vegades i cada cop ha estat diferent. Baixo pel corriol i passo per davant d’on viu Z., ara sé que és familiar de D. Arribo a l’església, recordo quan al juliol de l’any passat hi vaig dormir dins amb C., i en el vaig somiar.

Davant el que jo anomenava *refugi*, i avui anomeno *menjador*, hi ha varies persones assegudes; esperen, mentre xerren, l’hora d’anar a dinar. Entre elles hi reconec a Ca., le saludo dubtant que es recordi de mi, ja que no varem parlar massa estona, i d’això en fa ja uns mesos. Ca. em reconeix i parlem una estona (amb elle i les altres persones). Conec a X., la seva companye; molt amablement em convida a entrar, i em mostra on hi ha els plats, els coberts i les safates plenes de menjar cuinat a casa. Fa tot molt bona pinta.

M’assec al costat les les veïnes, Rs. i Ro (família d’H. i Ar.) i altres familiars de les alumnes. El que estic menjant em sembla boníssim. Tothom és amable i em sento força segura. Agraeixo amb força tot el que estic visquent.

Després de dinar, les converses flueixen lliurement dins aquell lloc que em semblava tan acollidor, una d’elles en particular em va semblar extraordinàriament interessant.

Ca. va preguntar, a les qui eren presents, si s’havien llegit l’entrevista que una persona els havia fet feia relativament poc. Pel que jo vaig entendre, una persona jove que estava fent un estudi acadèmic, va entrevistar a Ca. i X.. La problemàtica que es va comentar aleshores va ser al voltant de l’ètica d’investigació.

Ca. i X. estaven en desacord amb els continguts transcrits de l'entrevista. No es sentien representades després de llegir, com aquella persona en qüestió, havia transcrit el que havien dit; i en desacord amb la visió del poble que l'estudi presentava. Segons el que jo vaig entendre, els semblava que: s'havia dedicat molt poc temps al camp per extreure material per a l'estudi (una tarda), i que la descripció de l'indret s'allunyava molt de la realitat del poble i les seves habitants. Vaig pensar que l'autore, potser havia projectat una imatge utòpica sobre el relat que n'enmascarava la realitat amb una fantasia inintencionada. Vaig comentar que em sembla corrent que no ens sentim representades, ja que jo m'escolto parlant a les gravacions de veu, i no em reconec.

Vaig entendre, per la manera com van respondre, que aquest no era el cas.

Per a la P... i tothom qui s'interessi per a saber a què es deu la meva visita:

Em dic Estel·la Juvanteny i estic fent un màster en Arts visuals i Educació en l'Art a la Universitat de Barcelona. Dues companyes que havien viscut i estudiat aquí (la K... i en R...) em van descobrir Lliurona fa dos anys, aquest primer contacte em va obrir les portes a pensar en altres maneres de viure. Actualment les meves recerques giren al voltant de l'autogestió, les cures i la motivació de col·laborar a fer que les relacions humanes, no-humanes i més que humanes, siguin una mica més ecològiques i sanes.

Després d'haver fet una breu visita, aquest passat novembre, a l'Escola de Lliurona, he decidit (en part fascinada pel que vaig observar, en part motivada per la proposta de vida que fa anys caracteritza l'indret) indagar més profundament sobre dues qüestions:

M'interessa,

- Estudiar com les alumnes s'auto responsabilitzen del seu entorn i d'elles mateixes, i el paper que els objectes, l'espai i el mode de vida, desenvolupen en aquest aprenentatge.
- També, estudiar com es fan manifesten les "cures" (dins l'escola i els voltants). De quina manera es fan visibles (estètica i objectualment).

Per poder reunir informació suficient necessito ser-hi, m'agradaria demanar-vos poder passar una setmana a la vostra Escola i col·laborar en el que em sigui possible i us sigui menester, a canvi de tenir el privilegi d'observar i documentar el que succeeix en el vostre dia a dia.

Proposo venir a visitar-vos del **12 al 16** d'Abril.

Entenc que la situació és complicada i que l'Escola té tota una sèrie de projectes, activitats i un currículum amb el qual ha de complir, m'adaptaré al que ens sigui possible.

"No podemos dejar de señalar que los métodos pedagógicos libertarios son múltiples y por ello no determinan un camino recto y único: cada comunidad debe encontrar su propia ruta en la búsqueda incansable y siempre renovada de una educación para la libertad."

Extret de: Educación Anarquista : Aprendizajes para una Sociedad Libre

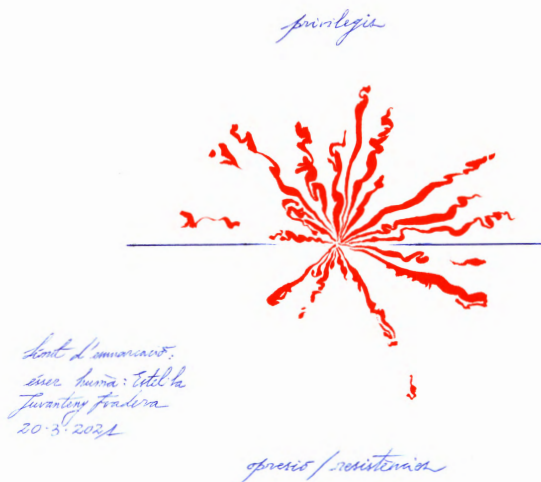
M'entusiasma el que estic investigant, espero que ben aviat pugui compartir aquest entusiasme amb totes vosaltres!

Molta salut i una forta abraçada,

Estel·la

Contacte: [REDACTED]

ÈTICA D'INVESTIGACIÓ

Il·lustració feta a partir de l'esquema de *privilegis i opressions* de Patricia Hill Collins (vist a una presentació del seminari d'Investigació artística, perspectives multiculturals, ecosocials i ètiques)

la identidad puede ser entendida como ese mismo proceso por el cual la multiplicidad, contradicción, e inestabilidad de la subjetividad se significa como dotado de coherencia, continuidad, estabilidad; como dotado de un núcleo —un núcleo en transformación constante pero núcleo al fin y al cabo — que en un momento dado se enuncia como el «Yo».

(Brah, 2003, 131)

A partir d'aquest estudi gràfic sobre els meus privilegis i opressions / resistències, em situo a mi mateixa. Sabent que aquest esquema és tan sols un recordatori, en clau abstracta, de qui estic essent en el moment present. Una foto de carnet. Em serveix per situar-me com a investigadore i també com a col·laboradore, tenint en compte això en relació amb el que m'envolta i m'envoltarà quan estigui a Lliurona. Per ser conscient que, qui jo "sóc" a ulls propis i aliens, sempre Afecta.

El que vaig pactar amb P. i l'escola, és que les ajudaria en el que necessitessin durant les jornades, a canvi de poder-les observar una setmana. Plantejar-se retornar *quelcom* a l'espai estudiat (entenant que aquest també hi inclou a les mateixes persones), em sembla molt important. Es va parlar breument sobre ètica d'investigació als seminaris de metodologies, i va ser un tema que em vaig retrobar als seminaris d'Investigació en educació Artística. Des de llavors he tingut clar, que per a mi era necessari tenir preparada una ètica abans de començar el cas d'estudi.

Propostes per una ètica d'investigació situada. Tres tensions.

Un rol evidente del intel·lectual radical es precisamente ese: observar a aquellos que están creando alternativas viables, intentar anticipar cuáles pueden ser las enormes implicaciones de lo que (ya) se está haciendo, y devolver esas ideas no como prescripciones, sino como contribuciones, posibilidades, como regalos.

(Graeber, 2011, 17)

Llegint a David Graeber em plantejava, si seria possible crear una ètica situada d'investigació *anarquista*. Sense voler-ne fer una recepta, vaig plantejar tres qüestions a tenir en compte, prèviament a l'estada setmanal del juny de 2021, basades en el primer contacte del novembre de 2020; per actuar consegüentment amb els principis ètics amb els quals m'identifico.

A continuació exposo tres propostes que fan referència a: el tractament de les dades que m'han procurat els individus, la seva intimitat i la seva pròpia identitat; la honestedat alhora d'aproximar-me a les persones qui habiten aquell espai i el meu posicionament ETIC/EMIC; el grau de participació en relació al pacte de col·laboració amb l'escola, i la meua voluntat per oferir ajuda en resistència a la necessitat de documentar i observar (ja que fer les dues coses efectivament alhora, no sempre és possible).

- a) De les primeres coses que vaig fer va ser obrir una carpeta col·lectiva al núvol. La intenció era que tothom qui participés en el projecte pogués: consultar l'estat del treball, les meves fonts i veure la informació que aquestes mateixes persones comparteixen (en forma de gravacions, videoconferències i fotografies), afegir material, etc. Per a mi és important procurar horitzontalitzar al màxim les relacions dins el projecte d'indagació, aquesta proposta de transparència i difuminació de fronteres em semblava un bon primer pas.

Les persones que formen part del projecte no han consultat el material i, a causa del pes de la carpeta, la plataforma em demana alliberar espai del meu compte perquè aquest pugui continuar funcionant.

He pensat que puc obrir un compte nou, només per aquest projecte, en comptes d'utilitzar el meu compte personal.

Que no s'hagi consultat el contingut de la carpeta, és senyal que aquest, potser, no és el millor mitjà per a compartir la investigació amb elles, em caldrà buscar, doncs, una alternativa, o replantejar-me si, realment, aquest material és del seu interès.

Finalment: A les acaballes del procés d'escriptura d'aquest document, corroboro el fet que no ha estat possible compartir, tal i com estava previst (transparentment), el material d'aquest treball. Espero poder compartir la nova carpeta abans d'entregar-ho definitivament, si no m'és possible els ho enviaré un cop entregat, tot i això, penso en la discussió sobre ètica durant el dinar i no em sento còmode entregant aquest document sense que les qui han col·laborat en coneguin el contingut.

Nota d'última edició: Li he pogut enviar el document sense imatges (el borrador on només hi ha es text del treball) a P., li he demanat que també li ho enviï a Ca. i a les famílies de les alumnes. Estic a l'espera de la seva resposta.

b) Vaig pensar que, haver crescut en un poble, em podria donar certes avantatges a l'hora d'interactuar socialment amb les habitants de Lliurona, el *taramà* dels nuclis petits d'habitants sol tenir similituds, i la meva experiència sempre ha confirmat que se sol desconfiar de les qui vénen de la ciutat.

Quan vaig començar a interactuar amb les alumnes i les professores de l'escola em vaig adonar que m'expressava amb excessiva cordialitat i un llenguatge massa acadèmic, he crescut en un poble, però fa sis anys que estudio a la ciutat.

M'he adonat que el que pensava no té fonament, moltes de les persones que viuen a Lliurona vénen de la ciutat, Haig de repensar com m'apropro a elles. M'agradaria fer-ho de la forma més honesta possible.

Finalment: Vaig procurar el que detallo anteriorment, acceptant les meves contradiccions identitàries i procurant no repetir massa cops que vinc d'un poble i que conec habitants de la zona.

Vaig tenir moments de seguretat i moments d'inseguretat i això es va reflectir en la meua performativització social. Considero que ser transparent en aquest sentit també va condicionar la investigació.

c) L'any passat, vaig tenir la sort de poder realitzar la meitat de les pràctiques presencialment, conjuntament amb una companya del màster. Les dues varem connectar immediatament amb els grups d'alumnes i les docents del centre, el rol que vaarem prendre en alguns moments es desplaçava tant de la posició d'observadora que ens impedia estar pendents del que succeïa.

Estar participant en tot moment no ens deixava observar. Aquesta vegada, amb l'experiència de les pràctiques, entenc la importància de seguir meu "rol", partint del fet que serà un *anar-i-venir*, perquè no sóc una màquina i és la primera vegada que faig una investigació amb tanta preparació, però entenen aquests desplaçaments com a igual d'importants, fructífers i necessaris. El meu objectiu és reunir informació per dur a terme el TFM, però també em preocupa entendre les necessitats de l'indret. Em pregunto quin és el grau d'implicació social que considero que haig de prendre.

Finalment: Vaig doblar el material de documentació, i quan era conscient de que perdia l'equilibri entre observadora-participant que jo considerava idoni (i la situació no em requeria de manera impetuosa), recordava que havia d'estar atente al que succeïa, deixava de participar, m'asseïa a un racó i observava.

Val a dir que llavors, el que m'he trobat a l'hora de revisar la informació recollida, és una allau de dades. M'ha estat realment difícil gestionar tanta documentació i poder-ne seleccionar els moments rellevants.

El meu grau d'implicació social, degut a la distància, no *ha estat*, des que vaig tornar a Barcelona, però vaig fer el possible (segons el meu criteri) quan vaig ésser-hi present.

Ben dinat i una mica tensionada per la conversa anterior vaig decidir sortir a fora, a fer *un cigarro* i a veure què feien les criatures.

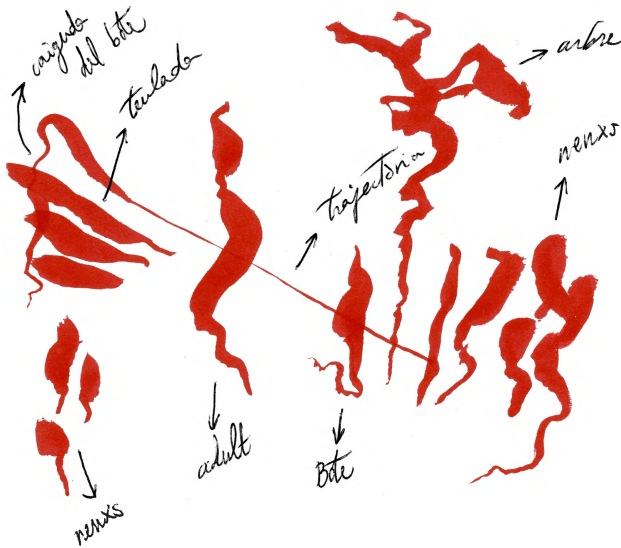
Vaig decidir no fer fotografies ni gravacions de veu, i em vaig endur la llibreta i el rotulador vermell que utilitzo per fer les *traduccions gràfiques*.

A l'esplanada que hi ha davant de l'església i al costat de les ruïnes de Ca la Petronila (antic hostel i restaurant) lxs nenxs jugaven a "el bote" amb una persona adulta, Ro. (família d' H.).

Assegude a un mur baix, jo observava. Ro. aguantava una ampolla de plàstic a la mà. La deixà a terra. Una de les criatures, d'una puntada de peu, l'envià dalt la teulada. Automàticament tothom, menys Ro., va córrer cames ajudeu-me per amagar-se pels voltants. L'esplanada quedà deserta durant uns segons, fins que començaren a apropar-se, altra vegada, les criatures.

A poc a poc vaig anar veient com funcionava aquell joc; lxs nenxs havien d'aconseguir endossar una puntada de peu a "el bote" (l'ampolla de plàstic), sense que Ro. lxs atrapés. Si Ro. lxs veia a la distància, lxs cridava pel seu nom, i començava la carrera per tocar el bote sense que lxs toqués en Ro.. Mentre Ro. estava pendent de les altres persones, algunes criatures aprofitaven per córrer cap a l'ampolla de plàstic; per, d'aquesta manera tocar l'ampolla de plàstic i vèncer a l'adulte.

No hi havia treva, Ro. va demostrar que el fet de ser criatures no els donaria avantatge. Vaig estar observant aquella escena i la traducció gràfica que en resultà fou aquesta:

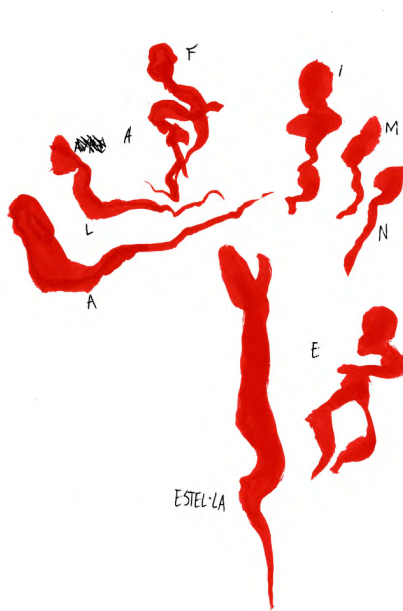

"Si volen jugar, organitzen-
va, contra ell!"
-Jo-

les relacions són el nallant,
no els actants en si.

Lxs nenxs van veure que dibuixava quelcom a la llibreta, i es van apropar. Els gargots no els eren familiars i em van preguntar què estava dibuixant. Vaig apuntar el nom dels elements que havia observat sobre els grafismes i em van demanar que els expliqués per què ho dibuixava d'aquesta manera, i vaig decidir fer-ho. Amb la voluntat de ser tan honesta i clara com fos possible, vaig procurar explicar-los la meua metodologia.

METODOLOGIA I TEORIA

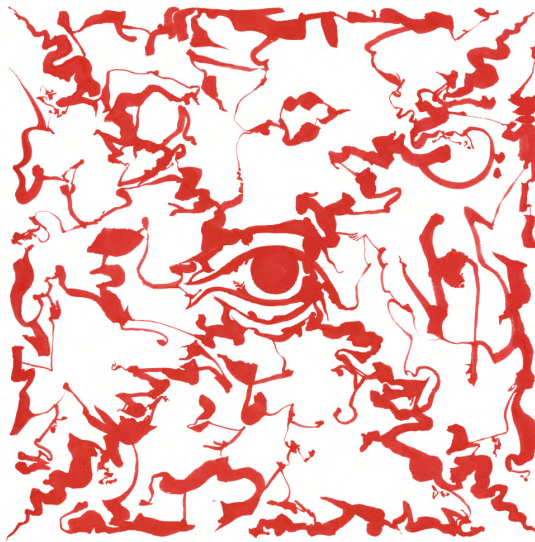
What is an assemblage? It is a multiplicity which is made up of heterogeneous terms and which establishes liaisons, relations between them, across ages, sexes and reigns – different natures. Thus the assemblage's only unity is that of a co-functioning: it is a symbiosis, a 'sympathy'. It is never filiations which are important, but alliances, alloys; these are not successions, lines of descent, but contagions, epidemics, the wind.

(De Landa, , pg. 257)

ACTE · DE · FE

La meva primera col·laboració amb el projecte d'art sonor Acte de Fe va ser a finals d'aquest any passat 2020. Se'm va encarregar una sèrie d'il·lustracions per a la seva pàgina web, i com a recurs gràfic per a futures edicions, cartells, etc.

A partir de les múltiples converses amb Sh. (creadore del projecte), aquestes il·lustracions van evolucionar a una **metodologia performativa de traducció sonora**; el seu potencial escènic i la concordança amb el que Acte de Fe pretén explorar, van fer que optéssim per traslladar-ho al directe que es tenia planejat amb el festival Eufònic Urbà, a l'Arts Santa Mònica, el febrer de 2021; i més recentment, a l'Església de Sant Feliu de Celrà, el 19 de juny de 2021.

Una de les il·lustracions que vaig fer per ACTE DE FE

Hipervincle al vídeo del concert/*performance* pel festival Eufònic Urbà, a l'Arts Santa Mònica, el febrer de 2021:

<https://www.youtube.com/watch?v=d2j2vqu9jE8&t=1s>

Hipervincle a la pàgina web del projecte:

<http://www.carlosmartorell.net/acte-de-fe>

ACTE DE FE - Concert / *Performance* a Celrà (Girona) el 19 de juny de 2021

Els coneixements, experiències i referents teòrics d'aquest màster s'han enllaçat amb el projecte d'Acte de Fe; els apunts que vaig prendre als seminaris de metodologies, van esdevenir, en part, il·lustracions.

Al treball que he fet aquest mateix curs acadèmic per als seminaris de Metodologies de Recerca, en l'Educació de les Arts Visuals, vaig escriure que: durant les classes, els apunts manuals em van servir d'experiment per descobrir noves maneres d'anotar, que no només fossin a partir de paraules, sinó també a partir de grafismes que enregistressin més (i altres tipus de) informació. Aquests grafismes no només tenen la voluntat de contenir les paraules que es compartien quan fèiem classe, sinó també, la d'enllaçar (a partir de l'atzar i l'automatisme) les idees, els pensaments, les sensacions, els estímuls corporals, etc. que s'entrecreuen al discurs de les companyes i les docents, i que moltes vegades no tenim en compte, perquè ens semblen irrelevants. Allò del qual no sóc conscient quan prenc notes, es reflexa en aquests grafismes semi-automàtics.

Durant aquells seminaris, una de les coses que més em va atravesar, va ser la Teoria de l'Actor Xarxa (ANT). Bruno Latour, a *Reassembling the social*, traça algunes de les línies que m'han estat de gran ajuda per començar a familiaritzar-me amb els conceptes d'aquesta teoria.

ANT claims that it is possible to trace more sturdy relations and discover more revealing patterns by finding a way to register the links between unstable and shifting frames of reference rather than by trying to keep one frame stable.

(Latour, 2005, 24)

Centar el focus en les relacions en si, en comptes de centrar-lo en els subjectes, em permet descobrir amb molt més detall, la complexitat amb la qual ocorren i operen les associacions i els patrons que conformen *actors*, *actants* i aquestes mateixes relacions en si.

Buscar com fer visibles aquestes relacions a partir de metodologies artístiques m'ha descobert:

a) Que poden, més fàcilment, esdevenir suggerents, pel seu caràcter abstracte i per tant, deixar a l'individu qui les observa, marge per interpretar i dialogar, això em sembla interessant, doncs trenca amb la tradició unidireccional de transmissió de coneixements i ho planteja més aviat com un intercanvi.

b) Que la seva condició d'*automàtics* fa que mostrin detalls ocults per a mi, que l'ambigüitat és quelcom del qual puc partir i les contradiccions formen part del que es presenta; pretenen ser afirmacions alhora, que suggerències.

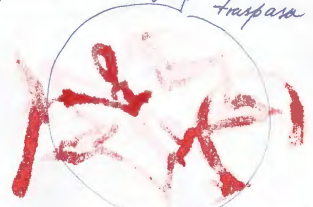
c) Bidimensionalitzar aquestes relacions em permet desjerarquitzar i relativitzar-ne els diversos elements, com explica Latour:

Although this ironing out may seem counterintuitive, it is the only way to measure the real distance every social connection has to overcome to generate some sort of tracing. What was hopelessly crinkled must now be fully deployed. (Latour, 2005, 172)

La tinta vermella són els *embolics* (com diuen Fernando Hernández i Beatriz Revelles), "*enredos*", el que ens antecedeix i ens afecta (Hernández i Revelles, 2019)

Barad (2007) advierte que enredarse no es simplemente entrelazarse con otro, como en la unión de entidades separadas, sino carecer de una existencia independiente y autocontenida. La existencia no es un asunto individual. Los individuos no preexisten sus interacciones; más bien, los individuos emergen a través de y como parte de su intra-relación enredada. (Correa Gorospe, 2020, 139)

Incluso ~~por~~ aunque
 que página, lo que ~~has~~
 aparece en la pg. anterior
 traspasa

No podemos entrar por la
 red, las conexiones. Hemos
 aprendido a hacer investigaciones
 como antropología, entender,

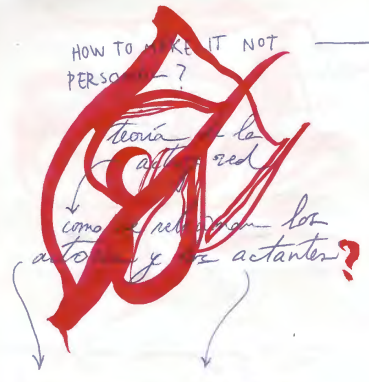
antropología

4

HOW TO MAKE IT NOT
 PERSONAL? —

teoría de la
 red

↓
 como relacionar los
 actores y los actores?

LO MATERIAL LO MATERIAL

5

Inseguridad: 12-20

lo visual
 i de
 idad

desde
 para

la historia
 hasta
 primera

T
 etc.

- Las identidades pasadas influyen
 a ser por presentes.
- la identidad también es "lo que
 yo espero que sea / haga".

Sobre la reproducción de patrones
 que conforman identidades familiares
 vividas en los retratos familiares

12-20

lo visual
 i de
 idad

desde
 para

la historia
 hasta
 primera

T
 etc.

- Las identidades pasadas influyen
 a ser por presentes.
- la identidad también es "lo que
 yo espero que sea / haga".

Tornant al moment al descampat: Recordo la cara d'Ay. quan vaig acabar d'explicar-li com interpretava jo el camp d'estudi, em va mirar i em va dir:

- Ja, però jo sóc més important que aquesta ampolla. - d'un cop de mà la llençà "el bote", aproximadament, un metre enllà.

Aleshores Ro. digué:

- Sense aquesta ampolla no podríem haver jugat. Estel·la vol dir que l'important són les relacions que s'estableixen, no els objectes en si, pels nostres valors, les persones són més importants, però per la resta d'éssers, no té per què ser així.

Ay. es mirava l'ampolla de plàstic en silenci, em digué que podia entendre que elle i un arbre tinguessin la mateixa importància, però, un objecte? Inert? també podia ser important? desitjar i tenir una vida? La conversa va tenir moments de debat molt interessants i m'arrapenteixo, en certa manera, de no haver-la documentat millor.

El que succeí a constinució, fou que les nenes volgueren provar aquest mètode de *traducció gràfica* d'assamblatges.

Le primere de totes, va ser Ay.

Em sembla rellevant reiterar que aquesta escena va tenir lloc fora de l'aula.

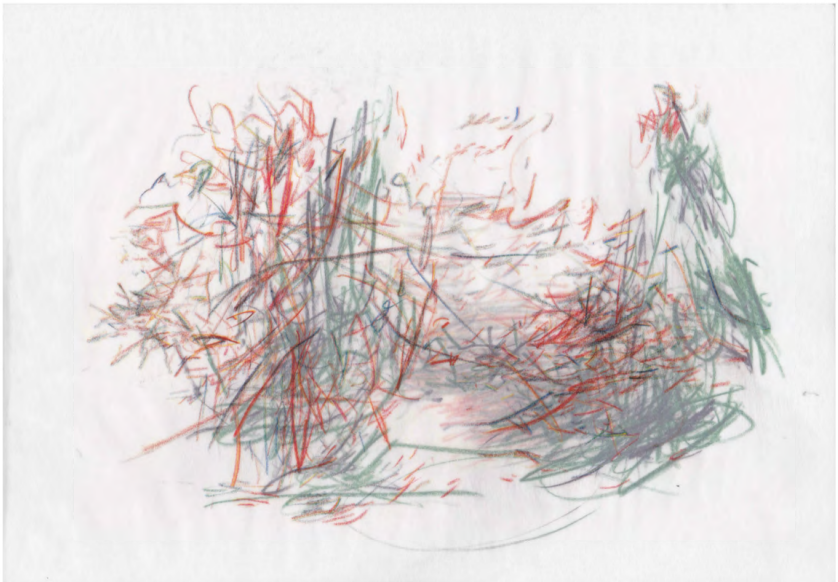
Sobre Linda Knight

Quan vaig parlar amb Aurelio (qui ha tutoritzat aquest treball) sobre el mètode d'enregistrament d'assamblatges que estava ideant (les traduccions gràfiques), em va recomanar el treball artístic i teòric de Linda Knight; el que elle anomena com a *ineficient mapping*, es descriu al seu article *Playing: Inefficiently mapping human and inhuman play in urban commonplaces*, com una pràctica metodològica postqualitativa, que elle utilitza per enregistrar, en aquest cas, el joc a l'espai urbà; de manera parcial, centrant-se en aspectes concrets (Knight, 2016). Les peces que en resulten, consisteixen en una teranyina de gargots, de diferents colors, fets amb llapis sobre paper vegetal sobreposat.

My mappings are driven by affect and are “attentive to the experience of place” but within the faulty capacities of my ability to turn, to look, to see, to mark and accurately record. I am aware that I do hardly any justice to capturing all the play that occurs around me, but that is the ethics of it. I am only a tiny part of the “playful events that entangle humans, more-than-human forms of life, and material things”. My presence is not crucial or even remotely relevant. I am just one small being in a vast crowd of urban citizens ethically moving and playing together. (Knight, 2019, 146)

El seu treball explora, a partir del dibuix, una nova manera de contemplar i enregistrar les interaccions de la matèria, sense buscar representar-ne cap *veritat*; sense buscar representar-la en la seva *totalitat*.

Linda Knight, 2016, "Mapping". Llapis sobre paper vegetal

LA RESPONSABILITAT

“La responsabilidad, dice el diccionario, es la obligación de responder de los propios actos, de los demás o de una cosa confiada.” (Gori, 1978, 23)

“[1839; de responsable]11

f 1 1 Qualitat de responsable.

2 Capacitat de respondre d'alguna cosa, de garantir l'acompliment d'una tasca, el compliment d'un deure, de donar-ne raó, etc.

3 Obligació corresponent a aquesta capacitat.

4 **responsabilitat col·lectiva** ETNOL RELIG Responsabilitat considerada, en diversos pobles antics i en diferents religions històriques, no pas com a atribut de l'individu, ans com a característica pròpia i exclusiva de la col·lectivitat.

2 1 DR Capacitat que té tot subjecte actiu de dret de conèixer i d'acceptar les conseqüències d'un acte propi conscient i lliure.

2 **responsabilitat administrativa** DR ADM Obligació que l'administració pública té d'indemnitzar els qui, per culpa d'ella, han estat lesionats en llurs drets i de demanar comptes a les autoritats, funcionaris i altres agents sobre l'exercici de llurs càrrecs.

3 **responsabilitat civil** DR CIV Responsabilitat jurídica en virtut de la qual hom té obligació de respondre dels actes propis o d'altri.

4 **responsabilitat contractual** DR CIV Responsabilitat civil del debitor que no pot o no vol complir la seva prèvia obligació i que resta compromès a complir-la en virtut d'un contracte.

5 responsabilitat extracontractual DR CIV Responsabilitat civil que brolla de tot dany, culpós o no, amb independència de qualsevol contracte.

6 responsabilitat jurídica DR Obligació que hom té de respondre dels danys o perjudicis conseqüents d'actes propis o d'altri.

7 responsabilitat ministerial DR CONST Capacitat que, en règims democràtics, tenen les cambres legislatives d'exigir als membres del poder executiu la responsabilitat de llurs actes.

8 responsabilitat ministerial DR CONST Responsabilitat pròpia i exclusiva d'un ministre o membre del govern, garantida com a tal mitjançant la seva signatura, amb relació als decrets i les disposicions, que aquesta acompanya, que eximeix de responsabilitat el cap d'estat i els altres membres del govern.

9 responsabilitat objectiva DR CIV Responsabilitat civil originada pel dany no culpós ocasionat per un objecte i que obliga el qui n'és propietari o en gaudeix del domini a reparar el dany o el perjudici ocasionat, excepte en el supòsit de culpa exclusiva de la víctima o del perjudicat.

10 responsabilitat penal DR PEN Responsabilitat jurídica en virtut de la qual hom és afectat pels efectes legals derivats de la comissió, dolosa (intencionada) o culposa (per imprudència o negligència), d'un delictes.

11 responsabilitat política DR CONST Tipus de responsabilitat de determinats òrgans polítics que no es basa en paràmetres predeterminats pel dret, sinó en lliures apreciacions polítiques per part de l'òrgan encarregat d'exigir tal responsabilitat.”

La llibertat i la responsabilitat semblen conceptes indivisibles, entenent la llibertat com un procés sense fi de lluita i resistència. Ja que la lluita pel poder i l'autoritat sempre seran presents dins les relacions educatives, el que cal és doncs entendre quines són les responsabilitats que acompanyen la llibertat. Les formes de pedagogia més recents promouen que l'estudiant sigui motivat, impulsat al diàleg, i deixat en llibertat d'aprendre o no, o més precisament d'aprendre preferentment allò que capta el seu interès.

La responsabilitat no la conformen les tasques encomanades, sinó els valors / patrons / etc. a partir dels quals hom actua. Ésser responsable, per a mi, significa en part, entendre quin és el rol que en un moment determinat has de prendre, i actuar en conseqüència.

Un bon treball dels valors pot permetre una millor comprensió dels diversos rols a prendre (responsabilitats), però aquesta feina requereix atenció, i moltes vegades, el currículum de les escoles públiques no permet prestar-n'hi. Llegint sobre pedagogies anarquistes m'he topat amb el Projecte Educatiu de Paideia (Mérida, Extremadura)

Unlike “free schools” such as A.S. Neill’s Summerhill in the UK (Neill, 1960; Miller, 2002) Paideia does not see the process of growing up free as something passive. It is not a relaxed laissez-faire attitude where children can simply do whatever they want while the educators remain impassive and value free. It is instead a dynamic exercise, which involves creating a working community that is held by a set of clear values and where the rights of educators and students are acknowledged as equal. Central to the life and learning of the school are seven values derived from anarchist philosophy: equality, justice, solidarity, freedom, non violence, culture, and most importantly happiness. more than maths and languages, science and history, there are the real subjects. But how these values are learnt is as important as what they represent. (...) Their minds aren’t free when they have to ask what to do! (Haworth, 2012, 93)

Per què “l’aprenentatge de la responsabilitat” com a focus d’investigació?

- M’inspiren els valors ètics anarquistes en la lluita per *la llibertat*, això per a mi implica: resistència i acció directa contra les múltiples formes d’opressió, tenint en compte els meus privilegis i opressions en relació a la meua identitat.
- La *lluita anarquista* que m’inspira, és la que es forja en l’anarcosindicalisme d’abans del 1936 arreu de Catalunya, en certs aspectes, molt connectat al comunisme llibertari; lligat a l’Escola Moderna de Francesc Ferrer Guàrdia i pensadors burgesos de l’època.
- Estic encara descobrint quines en són les derives teòriques contemporànies, les derives pràctiques les sitúo en el meu pas per espais autogestionats de la ciutat de Barcelona que funcionen seguint valors *anarquistes* actualitzats.
- Una de les formes d’opressió més evidents i compartides, és la del format d’organització Estatal del sistema socioeconòmic actual (capitalista neoliberal en l’època de la globalització postmoderna), que oprimeix, de múltiples formes, a la major part de la població (humana i no humana) mitjançant l’explotació, la privatització, el control militar, etc.
- Prescindir del format d’organització Estatal i les seves possibles variants autoritàries, implica una participació diferent per part de l’individu en relació al col·lectiu, per tant, un replantejament de les responsabilitats individuals i col·lectives.
- L’autogestió és una de les vies possibles.
- L’autogestió com a forma d’organització requereix un *aprenentatge de la responsabilitat*, particular i concret, basat en el context de cada lloc.
- L’escola de Lliurona fou, durant els dos primers anys, una escola autogestionada absent d’un *edifici*. No només l’escola sinó que, el poble en si, també va partir d’una forma d’organització autogestionada. Per aquesta raó, i d’altres que detallo en aquest treball, l’he escollit com a cas d’estudi.
- M’interessa investigar com es duu a terme aquest aprenentatge, tenint en compte la història del centre i el seu context, pensant en termes pràctics de futur el format d’organització autogestionat.

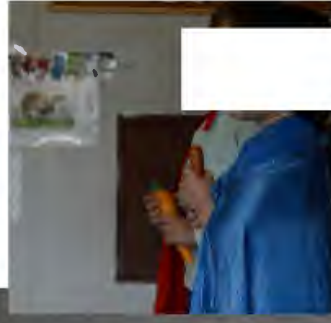
L'aprenentatge de la responsabilitat en centres institucionals

- Un centre institucional normativitzat finançat per organitzacions Estats amb impostos civils procurarà, inevitablement, una educació de la responsabilitat pensada per a satisfer les necessitats del sistema. Responsabilitzarà a l'individu del progrés de la pròpia comunitat però seguint, sense possible excepció, les normes dictaminades pels òrgans d'autoritat i poder.
- Mitjançant els medis de comunicació, aquest hivern, es van fer campanyes hiper sentimentalistes que buscaven responsabilitzar dirèctament a l'individu de l'estat de salut general. Foren en part,, estímuls, que em motivaren a fer recerca en aquesta direcció.

Tu responsabilidad personal hoy podrá determinar la salud física, económica y psicológica del país. Ninguna orden o mandato, solo la más grande forma de consciencia sobre vuestra vida cambiará la suerte de esta horrible enfermedad

Saltarse la cuarentena = Intubar a tu mejor amigo

Reunión Familiar sin protección = Enterrar a tu abuela

4. Lacapsad'animals

tub de plàstic / telèfon fixe (desconnectat) / sabates de taló / mocadors / plats de plàstic de colors / elefant de joguina / humà de joguina / zebra de joguina / vaca de joguina / tauró de joguina / escorpi de joguina / cabra de joguina / llangardaix de joguina / tigre de joguina / cavall petit de joguina / foca de joguina / porc de joguina / tortuga de joguina / girafa de joguina / pastanaga de joguina / frankfurt de joguina

Part de la classe aquell dia consistí en una improvització de l'escenificació de la llegenda de Sant Jordi. Al vídeo, a partir del qual he fet la *traducció gràfica*, apareix P. fent de Drac; L., Pr. i J. fent de princeses; i H. i B. fent de cavallers. L., Pr. i J., posen plats de joguina sobre la taula. P. s'apropa fent teatre, demanant que li donguin menjar al drac, les princeses i li llancen animals de plàstic. El drac no en té prou, i li buiden sobre la capsa sencera. P. es revolca pel terra amb l'escampall.

La capsa d'animals va prendre un protagonisme especial quan observava els objectes, com si es tractés d'un meravellós *incident crític* en perpètua repetició. Aquests objectes de plàstic (que moltes vegades també formaven un assamblatge amb el terra de l'aula) permetien moltes connexions amb la canalla. H. em va explicar quins eren *bons* i quins eren *dolents*, segons el seu criteri, i que un d'aquests objectes li recordava a una de les cabres que tenien a casa. Jugar amb els animals va permetre que H. es calmés en més d'un moment de tensió.

Li vaig explicar a L. durant una estona lliure, tot exhausta, que no podia dormir perquè hi havia una aranya molt grossa al sostre de l'habitació on dormia; utilitzant els animals de plàstic de la capsa varem escenificar idees per treure l'aranya de l'habitació. Demanant-li permís, posant-la sobre un paper, etc.

Jo movia l'aranya, i observava com L. resolvia la situació.

La capsa d'animals estava situada a un dels prestatges vora les finestres, a l'abast de les criatures, no té tapa. La capsa d'animals no s'utilitzava sempre i les criatures no la treien del seu lloc si no s'havia de fer servir per alguna raó.

Tridacna papilionacea - *puncti* - *di* - *un* - *us* - *us* - *us* .

4. decipiens - *formosa* - *us* - *us* - *us* .

Quart dia - 15 · 4 · 2021

9:37

Avui m'he despertat d'un somni força desagradable, relacionat amb les meves experiències sexuals traumàtiques. He dormit a l'altell, vaig haver de treure el sabater (insecte) de la paret del llit i controlar el foc (és a dir, llevar-me mig somnolenta a mirar-lo), pensava que se'm cremaria la casa.

M'he despertat a les 8:50. M'he rentat amb aigua bullent (perquè m'he passat escalfant-la), he esmorzat, m'he rentat les dents i he anat cap a l'escola.

Boom.

Ja és l'hora del pati. Que ràpid se m'ha passat... Fer coses amb les mans amb lxs nenxs mitjanxs m'ha fet passar una mica l'ansietat, però encara em sento moixa.

5. l'horadelconte

*llibre infantil de Sant Jordi / cadires / paper de mural / tren
retallat en paper / capsas de llumins / llibre infantil de
monstres / ulleres*

L'hora del conte és un assamblatge que reuneix a J., Pr., H., N., P. i B. en cercle, com els altres matins, s'explica una història abans de començar la classe. En aquest cas, la de Sant Jordi. El conte dels Monstres jau recolzat a la paret, darrere P.

P. duu posades les ulleres. El conte, com a objecte, capta l'atenció de les alumnes, però la força d'atracció no és constant, i esdevé un autèntic estira i arronsa. B. s'aixeca i puja dalt la cadira.

Els contes estaàn dins una cistella a l'abast de les criatures, escullen quins llegeixen i depèn d'elles que se'n conservi el seu estat.

Fraxinus pyramis a pochi di una vigna

Monardella

Cinquè dia 16 · 4 · 2021

Les cures depenen dels afectes. La responsabilitat, també?

La P. m'explicava que quan unx de les grans es cuida de lxs petitxs cal, també, tenir en compte que, amb unxs hi tenen una relació d'afecte més profunda, que amb d'altres, i això condiciona com se'n responsabilitzen.

Ara que sóc conscient d'aquestes preferències, ho veig diferent.

6. El roure dels set capellans

poma / navalla / carmanyoles

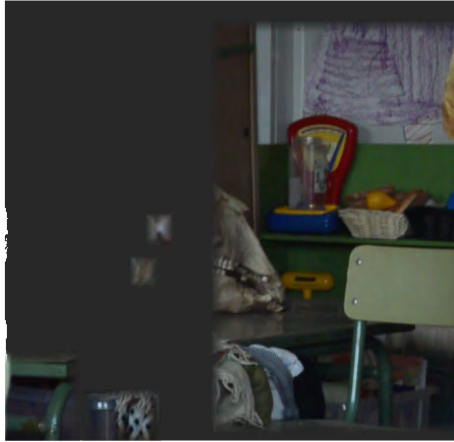
Aquell matí hi havia una carta a la bústia de l'escola, l'autoria era del *Senyor Peix*. Hi havia apuntades una sèrie de pistes que van dur a les criatures fins a La Font de la Baga per descobrir la pregunta del projecte que treballarien a classe.

Vaig grabar un vídeo al moment de l'esmorzar, mentre algunes criatures pujaven al roure dels set capellans, i d'altres esmorzaven.

R. duu la navalla a la butxaca, no només en el moment en el que la puc observar al vídeo que vaig gravar *in situ*, sinó també quan no apareix explícitament a les imatges. És aquest un clar exemple de responsabilitat. Al meu parerè, el perill paternalista que em preocupava, i que em feia dubtar de les capacitats dels individus mateixos en qüestió per posseir un objecte com aquest, esdevé infundat: Per una banda, pel fet que al seu dia a dia en fan us, això implica que no puguin ésser una altra cosa que responsables, doncs d'això en depèn la seva seguretat, i la seva seguretat depèn, en part, d'elles mateixes. R. i la navalla procuren autosuficiència; considero que, això no només és quelcom interessant, sinó també, molt desitjable.

"PREFACI"

Anomeno "prefaci" al que correspon a l'apartat de "conclusions", ja que acabar aquest treball em sembla més un *inici*, que un *final*.

La funció d'aquest fragment de text, és crear un espai on poder respirar (tant tu com jo) en l'escriptura, per tal de concloure les anteriors pàgines.

El que jo entenc per responsabilitat ha mutat al llarg d'aquest estudi; les idees preconcebudes que tenia en un inici sobre com crec que han de ser les coses, també. Tal com es pot escoltar als l'últims segons de l'assaig d'etnografia sonora (enllaç a les primeres pàgines vermelles), dic: crec que tampoc puc dir que en aquest entorn aprenen a responsabilitzar-se més, sinó d'una altra manera. D'una manera que els funciona, adequada a l'entorn i les condicions en les quals viuen. El que podria considerar com un avantatge, en l'àmbit de l'aprenentatge, té múltiples interpretacions. Per exemple: tenir classes d'edats mixtes; s'enreda amb (en aquest cas) el fet que algunes classes no puguin fluir del tot. Viure en un entorn lliure de l'agressiva petjada humana (amb relació a la ciutat, des d'on escric aquestes paraules), s'enreda amb el fet de no poder tenir certes comoditats. Les alumnes aprenen en aquest entorn, a responsabilitzar-se a la seva manera.

Essent l'escola de Lliurona una escola pública, ensenya (entre altres coses) els continguts escollits des del Departament d'Educació (i podríem infinitament anomenar òrgans i subòrgans que prenen decisions en cadena), la feina extra que fan les docents, procura que les criatures també aprenguin el que no apareix al currículum (i que, per mi, és del més important): com tractar l'entorn i les companyes en / amb el que / les qui viuen.

Reconec l'esforç que les alumnes, les docents i les famílies, fan cada dia; viure "en resistència" no és tasca gens fàcil. Defensar espais com Lliurona, (encara que el poble ja no sigui autogestionat, m'agradaria fer esment, també, de les C.S.O de les ciutats, els ateneus populars alliberats, els horts okupats i totes aquestes propostes, que actuen com una línia tallafocs davant l'explotació, l'especulació i el luxe de l'elit) és una tasca que implica molt d'esforç, i demana tot el cos.

Desitjo el millor a les persones que em va fer un racó al seu dia a dia aquella setmana, i espero poder tornar aviat a fer-los una visita.

Escriure aquest treball (i en definitiva, fer aquest màster) m'ha aportat moments de felicitat immensurables, de connexions profundes i descobriments inoblidables; no pretenc quedar bé amb aquestes paraules, en absolut, ja que també he passat per moments molt dolorosos, he dubtat repetides vegades del sentit del qual estava fent, i m'he sentit absurda col·laborant amb la institució de la Universitat.

Per sobre de tot, res d'això hauria estat possible sense el suport dels meus vincles, amistats i família. Gràcies per haver-ho compartit amb mi.

Bey, H. *TAZ, Zona Temporalmente Autónoma*. (Madrid: Enclave de Libros, 2014) (pg. 87)

Brah, A., Hooks, B., Sandoval, C., Anzaldúa, C. ... *Diferencia, diversidad y diferenciación en Otras Inapropiables. Feminismos desde las Fronteras*. (Madrid: Traficantes de Sueños, 2004) (pg. 131)

Cid, R. "80 años de la revolución española. VIVIR la utopía" [Kaosenlared.net, 2016]; citat a: Pérez Cortés, J. C. *Anarquía relacional. La revolución desde los vínculos* (Madrid: La Oveja Roja, 2020) (pg.73-74)

Correa Gorospe, J. M., Aberasturi Apraiz, E. y Chaves Gallastegui, E. *Narrativa y Universidad: Aportaciones al debate desde un posicionamiento postcualitativo*. Málaga: Revista de Educación de la Universidad (Márgenes), 2020) (pg. 139)

De Landa, M., Alliez, E., Lazzarato, M., Holland, E., Patton, P., Buchanan, I. *Deleuze and the Social*. Redactores: Fulgsang, M. i Sorensen, B. M. (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006) (pg.257)

Esquirol, J.M. *La Resistencia Íntima. Ensayo de una filosofía de la proximidad*. (Barcelona: Acantilado, 2015) (pg.28)

García, F., Castellanos, H., Lenoir, H., Gallo, S., Borghi, L., Codello, F., Solà, P., Martín Luengo, J., Parajuá, D. *Educación anarquista : aprendizajes para una sociedad libre*. (Santiago de Chile: Editorial Eleuterio, 2012) (pg. 25-26)

Gori, P. *Las bases morales y sociológicas del anarquismo. Vuestro orden y nuestro desorden. Lo que queremos*. Barcelona: Ediciones C.N.T, 1978) (pg. 23)

Graeber, D. *Fragmentos de Antropología Anarquista*. (Barcelona: Virus Editorial, 2011) (pg. 17)

Haworth, R. H. *Anarchist Pedagogies. Collective Actions, Theories and Critical Reflections on Education*. (Oakland: PM Press, 2012) (pg.93)

Hernández, Hernández, F., Revelles, Benavente, B. *La perspectiva post-cualitativa en la investigación educativa: genealogía, movimientos, posibilidades y tensiones*. (Universidad de Murcia, 2019) (pg.26-27)

Knight, L. *Playgrounds as Sites of Radical Encounters: Mapping Material, Affective, Spatial and Pedagogical Collisions*. (Berkeley: Counterpoints, 2016) (pg. 257)

Knight, L. a *Feminist Research for 21st-century Childhoods: Common Worlds Methods*. Redactore: Denise Hodgins. (Feminist Thought in Childhood Research) (London: Bloomsbury, 2019) (pg.146)

Latour, B. *Reassembling the Social An Introduction to Actor-Network-Theory by Bruno Latour*. (Nova York: Oxford University Press, 2005) (pg.24)

Enllaços:

GDLC - responsabilitat. (s. f.). Diccionari.cat. Recuperat el 30 de juny de 2021, de:

<http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0118004>

Actor-Network Theory - Grant Kien. (2016, 2 juny). YouTube. Recuperat el 30 de juny de 2021, de:

<https://www.youtube.com/watch?v=5Uh2UIPv1hs>

